

Luca Crippa - Maurizio Onnis

RESNIČNA ZGODBA

FOTOGRAF IZ AUSCHWITZA

2044

Mož, ki Brasseju ni povedal imena, je bil prvi od esesovcev, ki se za portret v velikosti razglednice ni prišel slikat v uniformi, ampak v beli srajci s kravato in športnem suknjiču. Z mladostnim obrazom, širokim nasmehom in bujnimi lasmi, ki jih je bilo težko počesati, je izgledal kot kak univerzitetni študent. Ni mogel imeti več kot trideset let. Ko ga je Poljak pogledal skozi iskalo, je pomislil, da gre za srečnega: razmak med sekalcema je bil, po prepričanju starih staršev, znamenje rojstva pod srečno zvezdo. Pristrčno se mu je zahvalil za fotografijo in, še vedno nasmejan, izginil. In zdaj ga je ponovno zagledal pred političnim oddelkom, kamor so ga nenadoma poklicali pred nekaj minutami. Brasse je takoj prekinil delo in poln tesnobe pohitel za Walterjem. Nemir se je polegel enako naglo, kot se ga je prej polastil. Ni bilo razloga za preplah. Njegov narednik ga je hotel le spoznati z že znanim obrazom, ki pa je zdaj nosil uniformo hauptsturmführerja.

»Brasse, to je stotnik Mengele. Če se ne motim, sta se že seznanila.«

»Da, gospod. Stotnika sem imel čast fotografirati pred nekaj dnevi.«

Mengele je vstal s fotelja ob Walterjevi mizi, stopil k fotografu in mu ponudil roko. Brasse je premagal zadržanost in mu ponudil svojo, ki jo je nacist čvrsto stisnil in spustil šele po nekaj sekundah.

»Herr Brasse, cenim vse, ki delajo, še bolj pa tiste, ki delajo z umetniškim čutom. Zelo sem zadovoljen s svojim portretom. Zagotavljam vam, da vam kolegi v Berlinu lahko samo zavidajo. Prosim, sedite.«

»Hvala, gospod.«

Fotograf je zardel in sedel, Walter pa mu je začel pojasnjevati, zakaj so ga poklicali.

»Hauptsturmführer Mengele je eden izmed najboljših zdravnikov v našem taborišču. Iskreno povedano, sodi med najbolj obetajoče znanstvenike v rajhu, zato smo počaščeni, da dela v Auschwitzu. Po vas, Brasse, je vprašal, ker potrebuje vašo pomoč. Zdaj vam bo doktor sam povedal, za kaj gre.«

Poljak je obrnil glavo proti Mengeleju, ki je spregovoril v praktičnem tonu.

»Želim natančno dokumentirati svoje delo, a nisem fotograf. Zato vam bom poslal nekaj svojih osebkov, da jih boste fotografirali. Potrebujem posebne posnetke. Ali mislite, da je to mogoče?«

Brasse je požrl slino. Ni imel pojma, s čim se Mengele ukvarja, ali kaj je mislil z 'osebki' in 'posebnimi posnetki', vendar si ni upal pregovarjati z esesovcem. Odločno je priklimal.

»Naredil bom, kar je v moji moči, da boste zadovoljni.«

Stotnik se je nasmehnil in mu še enkrat stisnil roko.

»Vedel sem, da lahko računam na vas. Se slišiva kmalu.« Walter je navdušeno zaploskal.

»Herr hauptsturmführer, vedno sem počaščen, kadar lahko naša identifikacijska služba pomaga kameradam iz SS. Naše srečanje to le potrjuje. Se spominjate, Brasse, ko sem vam rekel, da imam velike načrte za vaš atelje. Po za-

slugi dr. Mengeleja vam bo kmalu jasno, kaj sem imel v mislih. Zdaj pa pojdite in naju pustite sama.«

Fotograf se je rahlo priklonil, stisnil čepico med rokami in ritensko odšel do vrat. Zunaj je globoko zajel hladen jenski zrak. Na poti nazaj v Blok 26 je srečal kazensko skupino mož, ki so se s krampi na ramenih vračali s celodnevnega kopanja jarkov. En sam pogled na njihove povsem izčrpane obraze je bil dovolj, da mu je odleglo. Karkoli mu je že pripravljaj Mengele – še tako neprijetna presenečenja –, to ni bilo primerljivo s trpljenjem teh jetnikov. Ob misli na Walterjeve velike projekte, ki so v narednikovih ustih vedno zveneli grozeče, pa je našobil ustnice. V Auschwitzu mu je uspelo preživeti več let in ni imel še namena vreči puške v koruzo. Zato se je bil pripravljen podpisati tudi pod Walterjeve 'projekte', če bi mu to pomagalo preživeti. A o tem ni hotel preveč razmišljati. Vrnil se je v identifikacijsko službo, se zatopil v svoje delo in kmalu pozabil na oba esesovca.

Nekaj večerov kasneje, ko je naslonjen na povečevalnik tiskal identifikacijske fotografije preživelih z zadnjega konvoja ciganov, je nekdo potrkal na vrata temnice. Ker je vedel, da ga nihče ne bi motil zaradi česa nepomembnega, je zaklical, naj vstopi. Zagledal je Stanisława, ki se mu je kljub slabotni rdeči svetlobi videlo, da je prebledel. Mladenič se je odkašljaj.

»Neka paznica je pripeljala dekleta ...«

Brasse je zaman čakal na zaključek stavka.

»In?«

Tračka je razburjen zamahnil z roko v smeri ateljeja.

»Pravijo, da jih je poslal dr. Mengele. Tebe hoče.«

Fotograf si je obrisal potne dlani ob hlače in prepustil povečevalnik kolegu.

»Že grem. Ti pa nadaljuj.«

Odšel je v atelje, odločen, da ne pokaže nobenih čustev, ne glede na to, kaj bo videl. Zaledal je močno nemško paznico s slamnato rumenimi lasmi in črnim 'asocialnim' tri-

kotnikom na prsih. Spremljala jo je pomočnica, poljska politična jetnica. Zraven njiju so se komajda držale na nogah štiri mlade judinje. Najstarejša je imela največ petnajst, najmlajša pa dvanajst let. Bile so tako shirane, da so jim uniforme visele na vse strani. Izgledale so kakor nebogljeni vrabčki, ki prosijo za milost. Brasse je z očmi nekajkrat preskočil z njih na paznici. Ni vedel, kaj naj reče ali naredi.

»Si ti fotograf?«

»Da.«

Kapa je pokazala na deklice.

»Dr. Mengele želi, da jih fotografiraš.«

Brasse je globoko zajel sapo, kot bi skušal zadušiti tesnobo.

»Ti je dal kakšna posebna navodila?«

Nemka je prikimala.

»Hoče tri posnetke, celo figuro. Točno tako mi je naročil in sem morala ponoviti: 'celo figuro' od spredaj, s hrbta in od strani. In biti morajo gole. Jasno?«

»Gole? Zakaj pa?«

Nemka se je vulgarno zasmejala.

»Nisem zdravnica. Ubogaj, pa pika.«

Fotograf je v zadregi pogledal deklice. Pred njegovim pogledom so se stisnile druga k drugi, kot ptičke v gnezdu, ki kličejo mamo. Odprl je usta, da bi jih pomiril, a ni mogel izreči besede.

Nagovoril je politično jetnico.

»Pomagaj jim sleči se.«

Dekleta so razumela: tudi one so bili Poljakinje. Začele so se tresti in ihteti, počasi in tiho, kot da nimajo več solza.

»Kaj je?«

»Sram jih je sleči se pred moškimi.«

Brasse je za trenutek pomislil.

»Počakajte, imam idejo.«

Pred njih je postavil fotografsko kuliso, ki jo je Walter naročil iz Varšave in so jo uporabljali za portrete esesovcev.

»Slecite se zadaj. Nihče vas ne bo videl.«

Brasse je začel naglo tuhtati o tem, kaj naj stori, in sam pri sebi preklinjati svojega narednika. Atelje je bil opremljen le za posamične portrete. In zdaj mu je Mengele – zaradi Walterjeve klečeplazne ustrežljivosti – pošiljal svoje 'osebke' za skupinsko fotografiranje. Imel je samo eno izbiro.

Poklical je Tadeka, ki je že vstavljal negative v kaseto.

»Pusti Zeissa, s katerim si tu ne moremo pomagati, in mi prinesi Contaxa. Z njim bom slikal.«

Brodka mu je izročil mali prenosni fotoaparatus, ki so ga uporabljali za posnetke na prostem. Ko ga je Brasse nastavljal za fotografiranje, je za kuliso slišal čebljanje mladih judovk in materinsko spodbujanje poljske paznice. Ko je čakal, da stopijo pred njegov objektiv, je odpor v njem rasel. Ni jih hotel videti golih. Že ob pogledu nanje v uniformah ga je spreletaval srh. Najraje bi opravilo prepustil Tadeku ali Stanisławu, vendar si ni upal. Ne zaradi sebe, ker tega itak ne bi nihče izvedel, še najmanj Walter, pač pa zaradi svojih mož, na katere ni hotel zvaliti tako nevhvaležnega opravila. Glavni fotograf je bil on in njemu je bilo to ukazano. Čvrsto je zgrabil fotoaparatus in se postavil na svoje mesto.

Dekleta so, držeč se za roke, končno pristopicljala izza kulise in se postavila pred ozadje, z ramo ob rami. Njihove oči so izražale neskončni sram, vendar si niso poskušale zakriti intimnih delov. Očitno so bile že vajene tega. Ko je nemška paznica odšla ven, najbrž pokadit cigareto, je Poljakinja nežno nagovorila judovske deklice:

»Zdaj pa naredite tako, kot vam bo naročil herr Brasse. Ne bojte se, vse bo v redu.«

Fotograf je pogledal skozi iskalo in jih opazoval eno za drugo.

Deklice so bile izstradane do kosti: rebra so jim štrlela iz prsnega koša, okoli bokov in vdratih trebuhov so bile tako tanke, da bi jih lahko zaobjel s prsti dveh rok, noge so ime-

le ukrivljene, kolena pa upognjena navznoter. Bile so obrite povsod po telesu, a tako nemarno in grobo, kot da bi jim lase in dlake izpulili. Brasse si je moral z roko otreti solze z oči.

Šele tedaj je opazil, da stojita pred njima dva para dvojčic. Prva in četrta sta bili višji in temnejše polti od drugih dveh. Mimogrede se je vprašal, zakaj bi bile dvojčice lahko zanimive za Mengeleja, a si ni znal odgovoriti. Sam se jih ni hotel dotakniti, niti da bi jih postavil v ustrezno pozo, kot je to običajno delal s 'strankami', ampak je dal navodila poljski jetnici, ki je dekletom dvignila ramena in brado ter jim zravnila roke ob telesu. Ko so bile pripravljene, je pritisnil na sprožilec.

Trikrat: v obraz, v hrbet in od strani.

»Končano. Lahko se oblečete.«

V njihovih očeh je razbral zadovoljstvo nad tem, da so ubogale fotografove ukaze brez napak. Medtem ko so se za zastorom oblačile, se je obrnil k Poljakinji.

»Ali veš, kaj počne z njimi?«

Ker se je pretvarjala, da ga ne sliši, jo je Wilhelm prijel za roko.

»Kako ti je ime?«

S silo mu je odtegnila dlan.

»Pusti me ... Stefańska sem, a vsi me kličejo Baška.«

»Od kod si?«

»Iz Krakova.«

»Jaz pa iz Żywieca, ki ni daleč od tod.«

Ker ga je še vedno nezaupljivo gledala, jo je jezen znova prijel za roko in jo stresel.

»Poslušaj, jetnik sem, kakor ti. Zakaj se me bojiš? Povej mi, kaj počne z dekleti!«

Baška je povescila oči. Ko jih je znova dvignila, je v njih namesto nezaupanja zaznal isti obup kot v pogledu malih judovk. Nemočno je razprla roke.

»Ne vem.«

»Ne verjamem ti. Ali je to skrivnost?«

»Je skrivnost, ampak jaz o tem res nič ne vem.«

»Nisi nič videla?«

»Videla sem, da jih je meril, tehtal in si s svinčnikom zapisoval vse, kar zadeva njihovo zdravje. Videla in slišala nisem nič drugega. Švabica ve več od mene.«

Toda Brasse ni imel nobene želje govoriti z 'asocialno' Nemko.

Izčrpan je sedel.

Nato je naglo odšel v temnico, prišel ven s štruco kruha in jo položil Baški v naročje.

»Skrij jo. Daj jim jesti. Prav?«

Prikimala je in spravila kruh pod jakno svoje uniforme.

Deklice so se oblečene prikazale izza kulise, v uniformah, ki so z njih ohlapno visele spredaj in zadaj. Še vedno so se držale za roke, kakor ob prihodu. Baška jih je pobožala in jih povabila, naj ji sledijo. Ne da bi pogledale Brasseja, so na majavih nogah, kakor lutke na vrvici, odcapljale iz ateljeja in se niso več ozrle. Fotografica so spomnile na mehanske punčke, ki jih je kot otrok videl v trgovinah z igračami – namenjene so bile zabavi bogatih deklic, ki so se z njimi igrale, dokler niso pokvarile mehanizma, nato pa so jih zavrgle in so pozabljene obležale v kakšni skrinji na podstrešju. Tem punčkam so lahko storili vse, ne da bi se kdo pritoževal.

Brasse si je ponovno obrisal potne dlani v hlače.

Bil je dotolčen. Počutil se je umazanega.

Male judovke so ga povezale z Mengelejem. Čeprav se jih ni dotaknil, ga je nacistični doktor prek njih zgrabil za vrat.

Odločil se je, da ne bo sam tiskal fotografij, niti jih pregledal. Oboje je zaupal Władysławu, prepričan, da bo hauptsturmführer vseeno zadovoljen z izdelkom.

Pozabljati. Če je hotel preživeti, je moral Brasse vsak dan sproti brisati iz spomina vse, kar je videl. To je bila njegova strategija. Bil je trdno odločen, da si bo tudi v prihodnje zatiskal oči pred zunanjim svetom in stal z nogami trdno na tleh: nobenih sanj in iluzij. Le tako bo morda preživel.

Fotografije štirih judovk so prišle v roke zadovoljnemu naročniku, ki je Brasseju poslal čestitke za odlično opravljeno delo. Walter je bil navdušen in vsem v Bloku 26 je postalo jasno, da je sodelovanje med Erkennungsdienstom in dr. Mengelejem strateško pomembno za njihove nadrejene.

Tisto jutro so sojetniki in sodelavci razpravljali o tem.

»Za nas je dobro, da prihajajo nova naročila,« je modroval Władysław. »Portreti, kopije in povečave esesovcev bodo prej ali slej usahnili.«

In tu se je razprava končala. Ni bilo več kaj dodati. Vsem je bilo jasno, da jih bodo, če se obseg dela zmanjša, takoj zdesetkali.

Čeprav je imel Władysław nedvomno prav, je Brasseja prizadelo, da je imel takšna naročila za dobro novico človek, ki je le par dni prej tiskal fotografije judovskih dvojčic in je v njihovih očeh videl grozo, pomešano z upanjem, da

jim bo kdo pomagal in jih usmiljeno oblekel. Seveda pa za to ni bil kriv.

Brasse je poskušal odgnati temne misli. Ozrl se je naokrog. Tadek je bolščal v tla in prikimal Władyslawu. A najbrž je tudi njega preganjal spomin na obupane poglede malih judinj.

»Prav, gremo delat!«

Brasse, ki mu nikoli ni bilo treba priganjati sodelavcev, je to rekel bolj samemu sebi, da bi prekinil tok morečih spominov.

Razkropili so se k svojim opravilom.

Vrnil se je k retuširanju fotografije civilno oblečenega nemškega vojaka, ob katerem je stala zaročenka, nasmejana blondinka v tradicionalni bavarski noši. Osredotočeno je začel z drobnim pikanjem svinčnika poudarjati ovalnost njenega obraza.

Nenadoma se mu je iz skritega kotička srca prikazala Baška, mlada politična jetnica, ki mu je pomagala tolažiti judovske deklice. O, da bi bila zdaj tam in bi se lahko pogovarjal z njo! Zdelo se mu je polna človeške topline. Njena zadržanost ob vprašanju, kaj Mengele počne z deklicami, je kmalu popustila. In nato jih je pobožala.

Zaprl je oči in podoživel njeno božanje.

»Wilhelm ...« Zaslišal je njen glas, ki ga je klical po imenu, zagledal njen ljubeč nasmeh in začutil njen dotik. Niti v tistem, tako dramatičnem trenutku, ni mogel spregledati njene lepote. Opazil jo je, kakor moški opazi žensko. Čustvo, ki se mu takrat ni smel prepustiti, ga je zdaj preplavilo in prevpilo celo ihtenje judovskih deklic.

Zaklel je. Pri retuši mu je roka zašla in nemška blondinka je zdaj nosila sledove njegove raztresenosti. Gorje mu, če bi škodo videl zaročenec. S skrajnimi naporami se je spet zbral in hladnokrvno popravil napako. Baškina lepota in milina, obupna potreba deklic po ljubezni in njegova lastna želja po toplini in miru so ga vrgli iz tira. Izgubil je

koncentracijo. Spoznal je, da je predajanje takšnim čustvom nevarno in ga je treba zatreti v kali.

Iz mučnih misli ga je zdramil Franek, ki se je vrnil s fotografiranja v Bloku 20 in naznanil:

»Težave na vidiku!«

Vsi so ga zaskrbljeno pogledali.

»Izbruhnila je nova epidemija.«

Contaxa je položil na delovno mizo in se sesedel. Počutil se je uničenega, kakor po vsakem slikanju grozljivih prizorov, ki jih je bilo treba nato razviti in natisniti.

»Fotografiral sem cel kup bolnikov, za zdravnike.«

Brasse je fotoapararat vzel v roko, kot bi ga hotel potežkati.

»Za kakšno bolezen pa gre?«

»Nekakšen tifus, ki povzroča visoko vročino in izpušča je na koži, kot boste videli na slikah.«

Władysław je glasno izrazil vprašanje, ki se je porodilo vsem:

»Kako nevarna je? Ali je nalezljiva?«

»Za telesno oslabele je usodna. Zdravniki pravijo, da jo prenašajo uši.«

Podatka sta se jim zdela spodbudna. Oddahnili so si. Vsi so bili dovolj prehranjeni, delali in spali pa so v dokaj čistem in prezračenem okolju. Poleg tega se je možnost, da bi dobili uši, precej zmanjšala, odkar niso več fotografirali na desetine jetnikov na dan.

»Ali hočejo fotografije takoj?« je vprašal Brasse, čeprav je že vnaprej slutil odgovor.

Zdravniki iz Bloka 20 so dobili ukaz, da morajo izbruh bolezni nemudoma dokumentirati in poslati poročilo nadrejenim v Berlin.

Ko je Franek omenjal zdravnike, ki so mu posredovali ukaz, se je Brasse stežka zadržal, da ga ni vprašal, ali je med njimi videl Mengeleja. Čeprav je hotel nanj pozabiti, je upal, da ga bodo izredne zdravstvene razmere prisilile k opustitvi raziskav na ljudeh.

Naročil je Tadeku, naj pusti svoje opravilo in se takoj loti razvijanja novih posnetkov.

Popoldne je prišel Walter. Bil je napet. Povprašal je po fotografijah bolnikov.

»Do petih boste dobili vse,« je zagotovil Brasse.

Fotografije so se že sušile. Na njih so bila gola, premražena telesa, izpostavljena oktobrskim temperaturam, stradana in zato še bolj neodporna na bolezen. Na koži pa lise in izpuščaji, ki so bili na posnetkih od blizu videti gnojni.

»Ogabno!«

Walter je bil zgrožen in jezen obenem. Njegov strah je bil razviden.

Brasse ni komentiral. Narednik pa je dal duška svojim občutkom.

»Ne bomo jih mogli veliko ozdraviti, kar pa ni bistveno. Takih bolezni se naležeš le, če si v bližini jetnikov. Moji kolegi se jim sicer izogibajo, vendar ne moreš biti nikoli dovolj previden.«

Mladi fotograf ni pokazal čustev, ampak je tiho razmišljal o nenavadni okoliščini, zaradi katere so jetniki, ne da bi mignili s prstom, nenadoma postali smrtno nevarni za svoje mučitelje.

Nato pa se je spomnil, da je isti obup videl v očeh shiranih deklic, ki jih je Baška božala po laseh. Prešinilo ga je, da bi bila lahko v nevarnosti.

»Kaj je narobe z vami?«

Walter je nejevoljno pogledal Brasseja, ker ga ni poslušal.

Brasse se je zdrznil: »Nič, herr Oberscharführer.«

»Ali se vam smilijo ti ljudje ali vas skrbi za vaše sodelavce?«

Če bi skušal lagati, bi Nmec to opazil. Stal je le nekaj centimetrov od njegovega obraza in strmел vanj s sovraštvom in nestrpnostjo.

»Bojim se zase, tako kot vsi,« je odvrnil s povešenimi očmi, kot da bi priznal zločin.

Walter je bil z odgovorom zadovoljen.

»Ja, tako je to. Za tiste jetnike je smrt osvoboditev. Nam, dragi Brasse, pa ni treba umreti takšne smrti. Mi smo bili ustvarjeni za čisto drugačno usodo, kot sami veste. Zato bomo, dokler bo potrebno, omejili obiskovanje jetnikov v slabih higienskih razmerah ...«

Brasse je takoj pomislil na ženske iz Birkenaua, ki se niso mogle umivati. In na vse ženske.

»... dotlej pa zaupajmo v naše sposobne zdravnike. Nadaljujte svoje delo, herr Brasse, in se ne bojte. Če slučajno zbolite, boste deležni najboljše oskrbe!«

Nacist je ob teh besedah fotografu prijateljsko položil roko na ramo, ta pa je znova povесil pogled.

Ob petih se je prikazal kapo Maltz, ki ga ves dan ni bilo na spregled. Zelo previdno, kot da bi se lahko od njih okužil, je pobral fotografije in jih vtaknil v mapo, na kateri je bilo napisano ime bolezni. Wilhelm in Franek sta ga spoštljivo, a brezizrazno opazovala. Nenadoma se je škodoželjno zarežal.

»Bi rada slišala veselo novico?«

Res ju je zanimalo, kaj ima Nemeč za bregom.

»Kaj mislita, kdo je staknil tifus?«

Koga neki je tako sovražil, da se je veselil njegove nesreče?

»Ampak če vama povem, se nikar preveč ne veseljačita, ko odidem. Te dni kapoti največ tvegamo, zato zahtevam vsaj malo spoštovanja, tudi od vas, prekleti privilegiranci!«

Nenadoma je pobesnel. Brasse in Franek mu nista pokazala čustev, ker sta se bala njegovih sprememb razpoloženja.

»Naj vama bo! Eden od tistih, ki so najbolj nastradali, je Ruski, kapo kazenske skupine. Hudič leži v Bloku 20, ves v gnojnih ranah. Zdaj pa ima, ker je naskakoval judinje!«

Maltz se je privoščljivo zakrohotal.

Že dolgo se je šušljalo, da Ruski, brutalni morilec, v bunkerju Bloka 11 posiljuje ženske in dekleta.

Ob novici se je, v Maltzovo zadoščenje, zadovoljno namuznil tudi Franek. Brasse pa ne, ker ga je skrbelo za judovske deklice in tudi za Baško.

Maltz ga je prebodel s sumnjičavim pogledom.

»Kaj pa ti? Ti je mar žal za tistega hudiča?«

Fotograf je v vprašanju zaznal Maltzov strah, da bi Ruski, če bi slučajno ozdravel, izvedel za njegovo privoščljivost.

»Ti, Brasse, torej nočeš smrti dragega Ruskega? Povej mi po pravici. Z mojim dovoljenjem!«

Po dolgem trenutku napetosti in preračunavanju posledic takšnega ali drugačnega odgovora je, tako kot vedno, iskreno odgovoril:

»Kaj pa drugega? Nočem ga več videti živega, a se bojim, da bodo dobro poskrbeli zanj. Bolezen je ozdravljiva, če telo ni preveč oslABLjeno, Ruski pa je med najkrepkejšimi tukaj.«

Maltz ga je pogledal izpod čela in nekaj časa tuhtal, nato pa razvlekel ustnice v kisel nasmeh.

»Bomo videli,« je še zabrundal in odšel.

V naslednjih dneh so se vse dejavnosti v taborišču nekoliko upočasnile. Zbori taboriščnikov so potekali nemoteno in delovne skupine so še naprej korakale s povešenimi glavami, toda ljudje so se pogovarjali še manj kot običajno in se držali čimbolj vsaksebi. Tudi kapoti so se izogibali fizičnega stika z jetniki. Kadar so koga nazijali in ga udarili s palico, so takoj odskočili, ko se je ta zvijal v bolečinah, lovil sapo ali se kleče držal za glavo.

Izredno stanje je trajalo le nekaj dni, dokler se širjenje epidemije ni upočasnilo. Menda so zdravniki v Bloku 20 uporabljali zelo učinkovito metodo zatiranja bolezni: za oslabele bolnike takojšnjo smrt, brez zdravljenja, in hitro zdravljenje za tiste, ki so jih hoteli rešiti.

Jetniki iz Bloka 26 so opazili, da obsojencev iz kazenske skupine, ki so vsak dan korakali mimo, ni več priganjal Ruski.

Tisto jutro je vstopil Maltz in zmagoslavno, kot če bi dobil napredovanje, oznanil:

»Pobralo ga je! Vedel sem, da bo ta poljski drekač nekomu stopil na žulj.«

Med žrtvami tifusa je bil torej tudi Wacek Ruski, morilec, ki ga je Brasse prosil, naj nenasilno ubije njegove znanke iz Żywieca.

»Pustili so ga umreti,« je povedal Maltz.

»Morali bi ga videti, kako je hropel in krepaval v lastnem znoju. Najlepše od vsega pa je, da je kapiral, da mu noče nihče pomagati. Z izbuljenimi očmi se je oziral naokrog v upanju, da bo kdo poskrbel zanj. Bil je prepričan, da je vsemogočen, a ni nihče niti s prstom mignil, da bi ga pozdravil!«

Brasse je sprejel novico brez posebnega navdušenja. Vedel je, da smrt krutega paznika ne bo izboljšala njihovega položaja. Tudi za reveže iz Bloka 11 je bila to le kratkotrajna in grenka tolažba. Ruskega zagotovo ne bodo nadomestili s kakšnim nežnim kapotom.

Mogoče je Maltz upal, da bo dobil njegovo mesto, a se to ni zgodilo, zato je kapo iz Bloka 26 kmalu nehal proslavljati. Svojo jezo je znesel nad Tadekom in ga med premorom brcnil.

*... gledal sem smrti v oči,
petdesettisočkrat ...*

Po nemški zasedbi Poljske leta 1939 so esesovci pozvali mladega avstrijskega Poljaka Wilhelma Brasseja, naj priseže zvestobo Hitlerju in se pridruži nemški vojski. Mladenič je to zavrnil, ker ni želel izdati svoje domovine. Leto dni kasneje je bil interniran v Auschwitz, z zaporedno številko 3444.

Njegove tovariše so kmalu pobili, sam pa se je rešil, ker je bil za nacistične dragocen zaradi fotografskih sposobnosti. V petih letih, ki jih je preživel v taborišču, je moral s fotoaparatom zabeležiti nešteto grozot, o katerih pričuje neprecenljiv arhiv z več kot petdeset tisoč posnetki. Brasse je sčasoma začutil, da golo preživetje ne sme biti njegov edini cilj. Svet je moral izvedeti.

Pred nami je pretresljiva resnična zgodba, ki temelji na osebnih pričevanjih in dokumentih.

Zgodba, ki je svet nikoli ne sme pozabiti.

ZALOŽBA
DRUŽINA

22,90 EUR